

Una din învățăturile recurente în înțelepciunea tradițională privește legătura dintre conducerea lumii și cea a propriului suflet. „Există patru lucruri: sufletul, familia, cetatea și lumea. Iar aceste lucruri alcătuiesc un urcuș natural. Cel care conduce o familie și care vrea să o conducă bine, trebuie să-și pună mai întâi ordine în suflet (...) Cel care este în stare să-și pună ordine în suflet și face ca o parte să conducă iar alta să se supună, acel om va putea să-și pună ordine și în familie. Însă dacă poate face asta, atunci poate conduce și o cetate, iar dacă poate conduce o cetate, atunci poate conduce și lumea. Dar dacă nu-și poate pune ordine în propriul suflet, cum va putea el să conducă lumea?”, scria Sf. Ioan Gură de Aur. În China, Mencius spunea următoarele. „Imperiul, cetatea, familia. Imperiul își are baza în cetate, cetatea în familie, familia în sinele personal.”

Infestați de morbul realpolitik sau al machiavelismului „respectabil”, în care puterea devine propria și singura justificare, uităm complet, în cazul în care am știut vreodată, cum ar trebui să arate viața sau pedigreeul etic al omului politic. Cel mai adesea eliminăm apriori orice fel de evaluare morală și ne punem speranțele (deșarte) într-o eventuală competență tehnică, uitând că oamenii se mișcă după patimi. Drept urmare, ordinea familială este pusă între paranteze și astfel primesc statut de salvatori mesianici indivizi care în societățile tradiționale ar fi fost, în cel

mai bun caz, priviți cu scepticism.

Pe de altă parte, legătura dintre familie și cetatea politică nu are doar rolul de a ne oferi un criteriu de orientare, ci atinge o idee adâncă despre importanța familiei în ordinea politică și chiar mai departe de lumea aceasta. Oamenii învață virtutea în familie și oricine încearcă să pună ordine în treburile lumii trebuie să învețe cum să pună ordine în familie. De asemenea, la Judecata de Apoi, părinții dau seama de copii.

Din acest punct de vedere, jurnalul Sf. Împărătese Alexandra a Rusiei, „Să învățăm să iubim”, apărut de curând la Editura Predania, se constituie într-un adevărat „cod de bune practici” pentru o familie ordonată, adică fericită. Este un „manual” alcătuit din cugetări despre dragoste, căsătorie și viața de familie, născut dintr-o viață încărcată de suferință.

Eficiența sfaturilor nu poate fi contestată empiric. Familia Sf. Împărătese Alexandra, soțul și cei cinci copii, a trecut cu demnitate prin cea mai dramatică prăbușire existențială, lăsând în urma ei convertiri miraculoase și un parfum indelebil de sfințenie. În timpul detenției de la Ekaterinburg, de pildă, comuniștii au fost nevoiți la un moment dat să schimbe gărzile, alese oricum în funcție de cruzimea lor, deoarece familia imperială le împlânzea prin simpla ei smerenie și cuvioșie. Lista cărților rămase în urma Sfinților Împărați Romanov, la Ekaterinburg, depune și ea o mărturie parțială despre substanța morală a ultimilor împărați ortodocși: Biblia, Psaltirea, cărți de rugăciuni, Scara (Sf. Ioan Scărarul), Viața Sf. Serafim de Sarov...

Dar astfel de oameni nu apar din neant, ci se fac, iar Jurnalul ne oferă o cale de a înțelege alcătuirea lor.

Pentru o sensibilitate modernă, iar astăzi sunt puțini aceia care nu suferă, conștient sau nu, de așa ceva, însemnările Sf. Împărătese vor avea cu siguranță și un efect iritant: „Unele soții nutresc numai idealuri romantice, iar din această pricină își neglijează îndatoririle și nu se îngrijesc de fericirea familiei lor”, sau „Răspunderea de căpătâi a oricărei soții aceasta este – să-și zidească și să-și păstreze în bună rânduială căminul”, sau „Firea cea risipitoare și extravagantă a soției, însă, duce întotdeauna la nereușită și la spulberarea bunei înțelegeri din familie. Multe familii se destramă din această pricină.”

În epoca postromantică, în care femeile au depășit chiar și iluziile mai nevinovate ale

romantismului, asemenea recomandări pot suna tăios, iar cel care le scoate în evidență riscă eticheta de misogin. Dar ele sunt inspirate de experiența Sf. Împărăteasă în lume, de ceea ce vedea că se întâmplă cu viața de familie atunci când modernitatea era adoptată ca filosofie existențială. Mai mult, atenția îndreptată cu predilecție asupra femeii venea din convingerea că „cea care zidește cu adevărat casa, este, de fapt, femeia, soția și mama”. Avem în față o mostră de înțelepciune clasică, iar stânjeneala ori zâmbetul superior pe care ni-l provoacă nu sunt altceva decât semnele barbariei noastre.

Pentru Sf. Împărăteasă, căsătoria este „jug mântuitor”, în timp ce copiii sunt „sfântă povară”, iar aceste fericite expresii ne dau o imagine succintă și grăitoare a felului în care omul Tradiției își vede familia. Ne aflăm la polul opus de imaginile roz, de declarațiile calpe și de divinizarea copiilor.

Nu ar trebui să se înțeleagă cumva că Jurnalul ne oferă perspectiva sumbră și deprimantă, oarecum protestantă, a căsătoriei. Dimpotrivă, este un rețetar pentru fericire atât pentru lumea de aici, cât și pentru cea de dincolo, bazat pe „dragostea jertfelnică”. „Rostul căsătoriei este de a aduce bucurie”, sunt primele cuvinte din însemnări.

În același fel, pasajele despre creșterea copiilor sunt remarcabile prin acuitatea observațiilor și diferența radicală ce le separă de concepția modernă. Într-o epocă în care celor mici li se inculcă de timpuriu dezvoltarea personalității, adică a egoului, a sinelui și a tuturor pornirilor ruinătoare, este o adevărată gură de aer proaspăt un sfat precum acesta: „copiii trebuie să învețe lepădarea de sine, jertfa, renunțarea”. Ne sare în ochi deși, din nou, într-o societate premodernă astfel de idei reprezentau presupuziții tacite, premisele civilizației. Spre sfârșitul secolului al XIX, de pildă, o femeie din Sudul Statelor Unite l-a întâlnit pe generalul Robert E. Lee, care simboliza întruparea celui mai înalt ideal local, și i-a cerut un sfat pentru creșterea copilului. „Trebuie să-l înveți să nu-și facă voia”, a fost răspunsul lapidar dar plin de sevă al gentlemanului sudist.

Jurnalul atinge și chestiuni în aparență minore și practice, dar cu implicații semnificative, cum este de exemplu aranjarea camerei copilului. „Acolo, unde cresc copiii, tot ceea ce se află și se petrece în jurul lor are înrâurire asupra lor, și chiar și cel mai mic amănunt poate avea o înrâurire minunată sau deosebit de vătămătoare asupra sufletului copilului”. Sf. Împărăteasa Alexandra recomanda prezența tablourilor și un design simplu și cu gust. (Într-una din pozele păstrate cu dormitorul din Palatul Romanovilor se poate vedea un perete acoperit în întregime cu icoane, un adevărat iconostas.) Dar cine mai știe astăzi cum ar trebui să arate o cameră de copil, când Donald Duck și Mickey Mouse lipiți pe pereți s-au transformat în personaje nevinovate, iar minimalismul și placajul scandinav țin loc de gust?! Și apoi, ceea ce ne lipsește,

Să învățăm să iubim

Scris de Ninel Ganea
Joi, 06 Iunie 2019 11:45

---

mai înainte de toate, nu este simțul estetic, cât atenția și o idee cât de cât sănătoasă despre ceea ce înseamnă a fi om, a avea o familie și a crește copii.

Suntem prăpădiți, slabi și îndărătnici, iar lectura unei cărți precum jurnalul unei familii care trăia creștinește ne arată, prin reflexie, toată mizeria noastră. Și ne mai arată, în același timp, ceea ce am pierdut când Sfânta Familie Imperială a Rusiei a fost asasinată într-o noapte de vară la Ekaterinburg...